

A LINGUISTIC ANALYSIS OF THE FIRST OBSTETRICS TEXT WRITTEN IN ROMANIAN (1827)

Liliana SOARE

The National University of Science and Technology
POLITEHNICA Bucharest
liliana.soare1901@upb.ro

Abstract:

The article tackles with the first obstetrics text written and printed in Romanian in the first part of the 19th century. The text was elaborated by the Romanian physician Nicolae Chiriacopol and appeared in Iași, in 1827. Apart from its value as regards the useful information for midwives and pregnant women, as regards pregnancy, childbirth, the post-partum period and the diseases of infants, the text exhibits some morphosyntactic features which allow for a better understanding of the literary norm of the period.

Keywords:

Obstetrics, Nicolae Chiriacopol, 19th century, morphosyntax, literary norm.

Rezumat:

Prezentul studiu se oprește asupra primului text de obstetrică apărut în spațiul cultural românesc în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Acesta a fost elaborat de medicul român Nicolae Chiriacopol și a apărut la Iași, în 1827. Dincolo de importanța practică a acestui text care oferă informații prețioase legate de sarcină, naștere, momentul lăuziei și bolile sugarilor, o atenție specială merită trăsăturile morfosintactice, care ne pot oferi o mai bună imagine asupra normei limbii literare a perioadei.

Cuvinte-cheie:

Obstetrică, Nicolae Chiriacopol, secolul al XIX-lea, morfosintaxă, normă literară.

1. The texts

In the Romanian cultural space, the first book devoted to midwifery, pregnancy, and childbirth appeared in 1827 in Iași, printed at the Metropolitan Press of Moldavia. Bearing the full title *Doaăsprezece învățături folositoare pentru fimeile acele îngrecate, pentru ceasul nașterii, pentru lehusia, pentru chipul a să hrăni copii[i] acei mici și pentru boalele lor* [Twelve useful

teachings for those women in labor, for the hour of birth, for the postpartum period, for the manner of feeding infants and for their illnesses], the book was written by Doctor Nicolai Chiriacopol „din spitalul sfintei monastiri Precista din Putna și dată în tipariu în zilele prealuminatului domn Ioan Sandu Sturza Voievod” [of the hospital of the Holy Monastery Precista in Putna and published in the days of the most enlightened ruler, Ioan Sandu Sturza Voivode.]

Over the course of the 19th century, additional works on this subject were published, most of them manuals intended for female students enrolled in midwifery schools. Among these we mention: *Meșteșugul moșirii pentru învățătura moașelor la Institutul Maternității* [The Craft of Midwifery for the Instruction of Midwives at the Maternity Institute] by Dr. Iosif Sporer (1839), *Manualul pentru îngrijitorii și îngrijitoarele de bolnavi, pentru îngrijitoarele de femei lehuze, pentru moașe și pentru mume de familie* [Manual for Caregivers and Nurses of the Sick, for Nurses of Women in Childbed, for Midwives, and for Mothers of Families] by Nicolae Kretzulescu (after Fodere, 1842), *Manualul pentru învățătura moașelor* [Manual for the Instruction of Midwives] by Anastasie Fătul (1852), and *Arta moșitului* [The Art of Midwifery] by Ștefan Capșa (after Naegele, 1859) (see F. I. Georgescu, 1962: 303).

The 160-page book is dedicated to „pre nobilei și favoritoarei binelui nației, dumisale marei vistieressii cucoanei Anica Roset, născută Bogdan”, to whom the author is explaining the reasons that prompted him to write this book: „Pre nobilă cucoană, văzând cu totul neștiința moașilor patriei noastre, am alcătuit această dieteticească carte pentru partea fimeiască, prin care, nădăjduind că să va pune oareșcare stavilă primejdiilor ce să pricinuiască la obște în vremea nașterii din neștiința moașilor și încredințat fiind eu de binevoiența ce aveți pentru folosul obștesc, am îndrăznit a o afierosi pre nobilei persoanei voastre. Doresc deci ca să fie priimită ca o adeverință a adânciei smereniei ce am cătră binevoitoare nației și prietena omenirii”.

The volume is organized into twelve chapters that offer pregnant women and new mothers information and guidance on anatomical structure, the symptoms of pregnancy, appropriate nutrition during gestation, states of discomfort and their possible treatments, miscarriage, the moment of birth, the postpartum period, and the care of infants.

Our analysis focuses on several morphosyntactic features of the text, which we discuss both as continuities with early Romanian and as elements reflecting the prevailing linguistic norms of the period.

2. The noun and the article

(1) An occasional instance is recorded of a genitive nominal phrase in which the determiner is indefinite: *cătră binevoitoare nației* (dedicație), *După ce vor trece 5 sau 6 ceasuri după naștire pruncului, să-i dea țița în gură ca să sugă* (109). This structure is very frequent in the texts of the Moldavian bishop Amfilohie Hotiniul, elaborated at the end of the 18th century (see Soare: 2021, 2023).

(2) The *al* genitive is right-adjacent to the definite article, a phenomenon specific to old Romanian that was still to be found in the first decades of the 19th century: *din pricina a multor greșăli* (35).

(3) Regarding the synthetic marking of the singular feminine in the oblique cases, there can be observed the oscillation between the forms displaying the inflections *-ei* and *-ii*: *beșica apii copilului* (52), *din pricina neștiinții moașii* (59), *ograda casii* (99), *lipsa hranii în matcă* (115), *slujbii* (125), *oricarea greșeală a dietii copiilor* (142), *leacul boalei aceștia* (132).

(4) Rarely, partitive prepositional phrase with *de* are to be found, both with incorporated: *cârnați de cei uscați* (22) and empty head: *de toate acestea va putea ști* (58), but also inserted in a special construction with a genitive partitive complement: *fimeile cele îngrecate au greață neconținută după care și varsă, au și poftă de ale mâncării* (8).

The partitive *de* is also attested in structures whose head noun lexically denotes *the part*, fixed structures, conserved in modern Romanian: *100 părți de aer al văzduhului* (2), *75 părți de aer înecăcios* (2), *să iai un pumn de oricare feliu din numitele buruieni* (98), *să amestece la un pumn de aceste prafuri un dram de camforă* (103), *de acest balsam să iei un dram* (117).

Most frequently the author uses structures with *din*, that takes complements in the form of countable nouns or substitutes in the plural: *unile din cele mai alesă organe după cum nevrile, stomahul și mașile au o mare energheie asupra rânduului matcii* (8), *acesta iaste un semn din cele mai sigure semne ale nașterii* (39), *unile din lehuse la acea vreme au mare greață* (43),

mare cruzime lăcuiaste în unile **din** iale (46), unele **din** moașă au acest obicei (47), unile **din** ferestre (93) and rarely with *dintr(u)-*: însă, deaca va mânca mult **dintr**-acestea, atuncea cad greu la stomah (23).

Quite rare is also the incorporated relative clause in the position of a complement of the partitive preposition: *când are poște de niște mâncări de carea altă dată nu au avut* (10).

(5) The possessive marker *al* is usually invariable: *lunile cele dintâi a îngrecării* (34), *la a ei lucru* (60), *acestor trei lucruri a firii la vremea lehusiei* (82), *acest zaiſlic să numește friguri a laptelui* (85), *semne și răsuflături a cacohimii[i] sângelui sau a sângelui celui stricat* (123), but variable forms are also recorded, an oscillation specific of the period: *celelalte megieșite organe ale trupului* (39), *product umed al trupului* (88), *părți ale trupului* (138).

(6) The genitive-dative form of the adjectival article is, in the feminine, *cei*, the etymological form: *păreții matcii cei dinlăuntru* (82).

3. The adjective

(1) The phenomenon of redundant, double marked determination, both in nouns and adjectives, is a feature of old Romanian: *Pre nobilei și favoritoarei binelui nației, dumisale marei vistieresii cucoanei Anica Roset* (f.t.), *am îndrăznit a o afierosi pre nobilei persoanei voastre* (dedication), *Doresc deci ca să fie priimită ca o adeverință a adâncei smereniei ce am* (dedication).

(2) A special situation is that of relational adjectives that, unlike modern Romanian, are in a prenominal position, a structure current in old Romanian: *această dieteticească carte* (dedicație), *dieteticeasca purtare* (13), *dietaticești povățuiri* (28), *oareșcare anatomicească și fiziologhicească prescriere* (1), *himicească analisis al aerului văzduhului* (2), *la cea pățimașă țiță* (102).

(3) The maximal degree of intensity in adjectives usually employs the mark *foarte*: *foarte puțin* (85), *începe matca foarte încet a să strânge* (41), *Iaste un lucru foarte delicat* (49), *ajunge lehusa la o foarte ticăloasă stare* (87), *un foarte supărătoriu lucru* (115). The specialized marker *foarte* is also observed used independently in the verb phrase: *la aceste luni foarte să să păzească* (35).

There is also to be noted the elative marker *tare*, specific of northern varieties of Romanian: *trebuie să nu fie nici tare uşoare ca să nu răcească, dar nici tare călduroasă* (26), *ca să nu fie capul lehusii tare sus, dar nici tare jos* (57), *însă să nu fie tare rece* (97), *înfăşătura cea tare strânsă, de multe ori şi tare călduroasă* (138).

The elative marker *prea*, specific of the old norm, appears monolexic: *în zilele prealuminatei domn Ioan Sandu Sturza Voievod* (f.t.), or bilexic, in stereotypical forms of address or in vocative phrases: *pre nobilei şi favoritoarei binelui naţiei* (dedicaţie), *Pre nobilă cucoană!* (dedicaţie).

Maximal intensity is also rendered with the help of the phrase *cu totul* placed before the adjective: *sânt cu totul adormite* (5), *aerul cu totul stricat şi vătămătoriu pentru sănătatea fieştecaruia om* (19), *sânt cu totul neînvăţate la a lor epihirisis* (45), *să nu fie cu totul somnoroasă, adormită şi ticăită la ale ei purtări* (125), *Băutura pentru un copil mic iaste cu totul nebăgată în seamă* (125), which is also to be found in a structure with dislocation: *cu totul iaste greşită socoteala celor ce sfătuiesc aceasta* (105).

Various degrees of intensity are also expressed by the help of the phrase *peste fire*, rarely attested in the text, with the same unmarked topic: *Dacă fimeile îngrecate pătimesc de încuiere, să nu obicinuiască curăţenie tare, de sinamichi sau de răvent cu sare englizască, fiindcă acestea sânt peste fire tari pentru o fimeie îngrecată* (31). In other contexts, the structure functions as an adjective phrase, adjunct in the noun phrase: *iaste ceva peste fire* (39), *Atuncea nu ar gândi, nici ar avea acea grijă că va da înapoi funioara locului care nici nu să întâmplă fără numai în ideile lor lăcuiaşte un aşa peste fire lucru* (47).

The superlative value can be expressed by exclamative constructions as well (rarely attested, since the writing is a science popularization text). We recorded a context in which the exclamation mark *ce* appears as an adjunct in noun phrases: *O, ce cruzime şi ce tirănie pentru ticăloasa aceea lehusă!* (46), *O, ce ticăloşie şi ce cruzime!* (48).

(4) The inferiority comparative is rarely attested: *Organul naşterii [...] iaste mai puţin elasticos şi moale* (73-74).

(5) The text exhibits a structure in which there is to be observed the inverted affective noun pattern: *abia să răsuflă ticăloasa de lehuse* (48).

4. The (adjective) pronoun

(1) The distributive quantifiers based on the formative *fiește-* și *fieș-* are frequently recorded: *fieștecăre fimeie îngrecată* (14), [...] *hultuitul cu vaccină, pentru care eu sfătuiesc pre fieștecăre familist ca să-și hultuiască copiii la vreme până a nu da epidemia de vărsat* (153), *aceasta să întâmplă după crasis a fieștecăria* (83), *vătămătoriu pentru sănătatea fieșcăruia om* (19).

(2) The paradigm of *care* includes invariable forms: *pentru fimeile acelea care nu prea bagă de seamă* (17), and variable, fully inflected forms (*carele*, for m. sg. and f. pl.; *careă*, for f. sg.; *carii*, for m. pl.), a current situation in old Romanian: *acea crasis pe careă au copiii țăranilor* (105), *fimeile îngrecate [...] carele au să nască întâiași dată* (41), *o doftorie careă aduce treapăd* (105), *doftori carii au avut mare praxis atât la moșit [...] (106)*. It can also be observed the usage of the form *careă* for f., pl.: *Atunci încep și puține dureri careă pe tot menutul sporesc* (35), *Lehusele careă nu voiesc ca să-și hrănească singure copiii* (104).

(3) The contexts in which the relative *care* is used as a global anaphor, resuming the propositional content of a previous passage, are frequently attested (see SILR: 167, SLRV: 440-441): *Acolo, în pelița oușorului, el crește și să hrănește prin vinele locului, care vine să adună toate la mijlocul locului* (7), *Cu acestea își isprăvește moașa datoră și slujba, careă datorie era să o facă la vremea nașterii* (55), *Cu cel mai răzbătătoriu și mai folositoriu spirt ci să numește eter sulfuricus, care spirt să află la toate spițăriile* (65), *Firește iaste ca să se nască copilul cu capul înainte, care naștere iaste și mai ușoară pentru lehusă și fără primejdie sau vătămare* (71), *Și după toate acestea, poate să se întâmple și flogosis a matcii sau obrinteala matcii, careă boală iaste foarte primejduincioasă pentru lehuse* (88).

(4) In rhetorical structures, which are very rarely encountered, the pronominal adjective takes on special pragmatic values (disagreement, irritation, reproach): *Ce vinovat este pruncul după ce să naște el să mai aștepte până ce să va naște și locul!* (48)

(5) The relative pronoun *ce*, which introduces prepositional modifiers, often exhibits the phonetic variant *ci*: *Veți ști că, după himicească analisis al aerului văzduhului ce au făcut profesorul Hermstet, iaste aerul văzduhului alcătuit de trei feliuri de aere, adecă de aer viețuitoriu, ce să numește gas oxighenum, de aerul neviețuitoriu sau înecăcios ci să numește gas azoticum*

și de aer de cărbune, **ci** să numește gas carbonicum. (2), din inimă răsar toate vinile cele mai mari ale trupului, atât cele ce duc sângele de la inimă și-l împrăștie în toate părțile trupului, **ci** să numesc arterie (2), După multe și nenumărate neazuri **ci** pătimesc lehusele (46), Unile din flori seamănă ca când ar avea amoriu cu soarele pentru că să întorc cătră dânsul după cum iaste floarea **ci** să numește iliotropion sau soare a soarelui (128), Copii[i] cei mici pătimesc de niște bube **ci** să numesc moldovinește rohii (148).

(6) The proximal demonstratives are recorded only with strong forms: și alte **ca aceștea** simptomata (85), **acest** zaiſlic (85), **aceștea** să numesc latinește afte (135), epidemii de **aceste** boale (150).

(7) The etymological form, specific of the old norm, of the feminine proximal demonstrative in oblique cases is **aceștii**: O fimeie au venit la fire la ziua întâi a lunii lui mai și au ținut până la 50 a **aceștii** luni și s-au curățit de fire (16), pricina **aceștii** boale (136), vindecarea **aceștii** boale (136), dau sfârșit **aceștii** cărticele (160).

(8) The intensifier **însuși** is recorded solely with an invariable form: carea **însuși** iale vor să dea țițe la copii (41), nu va voi **însuși** mumă-sa (119).

5. The demonstrative **cel**

The polydefinite constructions, which are defining for Romanian's sensitivity to the phenomenon of polydefiniteness of the noun phrase, are frequent in the form of the emphatic pattern definite noun + **cel** + qualifying adjective, a pattern that was conserved in modern Romanian: vinele **cele** mai mari ale trupului (2), adunarea copiilor **celor** mai mici decât dânsăle (4), carnea **cea** sărată (22), vinul **cel** vechiu și bun (25), berea **cea** bună (25), rugăciunile **cele** cuviincioasă (61).

Cel appears frequently in structures that are not to be found in current Romanian, with relational adjectives: trupul **cel** fimeesc (3), trupul **cel** bărbătesc (3), fimeile **cele** îngrecate (9), punerea cașcavalului **celui** prăjit la buric (36), aerul **cel** viețuitoriu (48), dobitoacele **cele** casnice (63), mâncarea lui **cea** copilărească (113), laptele **cel** dulce (126), copii[i] **cei** sugători (124) or with prepositional modifiers: să o așază la crivatul ei **cel** de lehusie (55), păreții **cei** din preajma patului (94), hrana copilului **celui** din matcă (115).

The pattern definite noun + **cel** + qualifying or relational adjectives is also recorded in an accidental structure with the demonstrative **acel**, without

the final particle *-a*: *copii[i]* **acei** mici (f.t.), *copilul* **acel** sugătoriu (115), *gurguiele* **acele** rănite (116), *aerul* **acel** curat (127).

Occasionally, *cel* appears superfluously between a noun and a relative clause dependent on it¹: *fimeile* **cele** *ce sânt învățate cu munca grea* (41), *Dar moașei* **ceii** *ce să va întâmpla la o așa naștere să i să poruncească ca nu cumva să tragă de capul copilului* (67), *Fimeile* **cele** *ce purced îngrecate după 20 până la 28 sau 30 de ani a vârștii lor au mai simțitoare dureri și nasc mai greu* (73).

6. The verb

(1) Homonymous forms of the compound past in the 3rd person singular and plural are specific of old Romanian: *o fimeie* **care au** *mai născut copil* (11), *după ce* **s-au** *deșartat matca de rodul ei* (44), **s-au** *lărgit gura matcii* (52), *sănătatea celui ce* **s-au** *născut* (56).

(2) The iotacized forms of the verb with *t*, *d*, *n*, *r* in their root are extremely frequent: *de două ori* **să să deșchiză** *ferestrele ca să să aerisască* (21), *care* **să cuprinză** *pânțele de la lingurică* (27), *ca* **să nu le cază** *greu* (90), *dar cui* **spui** *acestea* (47), *strigă* **să trimeată** *degrab la preut să vie ca să grijască pe lehusă* (50), **să trimiță** *ca să vie un doftor care să pricepe la moșit* (62), *atunci* **să o sloboază**, *mai ales deaca s-au lărgit gura matcii* (52), **să scoată** *locul afară fără zăbavă* (55), **să aprinză** *puține prafuri de afumat* (64), *ci îndată* **să ceaie** *sfătuire și ajutoriu de la un doftor care să pricepe de moșit sau la nevoie și de la un doftor practicos* (36), *o legătură* **să rămâie** *la capătul buricului copilului* (53), **să puie** *la partea nașterii un burete sau o petică curată* (89).

(3) We recorded the analogical forms of the verbs *a bea*, *a da* and *a lua* in the subjunctive, specific of Northern areas: *poate* **să beie** *băutura cu carea era și este deprinsă* (25), **să beie** *puțin vin* (90), **să deie** *ajutorință la vremea cuviincioasă* (77), **să iaie** *seama bine* (73), **să să iaie** *de pe locul lor și puroile* (152) along with their etymological forms: *fără a ști* **să dea** *cuvântul pentru care sfârșit fac aceasta* (79), **să dea** *lehusii un felegean de ceai de*

¹ The structure was observed by Ov. Densusianu in 16th century texts: *Au lieu d'être relié directement au nom, ce este précédé du démonstratif (cel) a dans des phrases comme celles-ci: dintru voi...scula-ve-voru bărbați cei ce vor grăi răzvretitu; giudețulu cela ce va să fie; ultară Dzeul cel ce spăsi ei; tot omul cela ce așa (acelea) face* (1975: 708).

romoniță **să bea** (89), deaca sânt lehusile obicinuite cu cafea, pot **să bea** atât dimineața, cât și preste zi (92).

(4) The verb *a semăna* „to resemble” is used with the meaning *a părea* „to seem” (a phenomenon explained by French influence, see SILR: 297), more often with infinitives, but also with the conjunction phrase *ca când*: *de multe ori, firea sau rândurile nu urmează și pânțele **samănă** a să mări, și tot nu sânt îngrecate* (12), *Cu toate că nașterile într-acest chip **seamănă** a fi primejdioasă, însă firea...poate să ajute* (72), *copii[i] să nasc și nu-și dau glasul îndată și **seamănă** a fi morți* (74), *măcar că **seamănă** a nu fi strâns laptele la țite, dar tot să află atâta lapte strâns, încât poate să sature un prunc de o zi născut* (108), *cu toate că fimeile **seamănă** ca când ș-ar fi făcut o pravilă ca să nu-și hrănească copii[i] cu însuși laptele lor* (110), *Unile din flori **seamănă** ca când ar avea amoriu cu soarele* (128).

(5) The verb *a răsufla* „to breathe” is used exclusively with a reflexive clitic: *sfătuiesc pre tot omul ca să meargă să să răcorească și să **să răsufle** în aerul cel viețuitoriu al văzduhului* (21), *fimeile acele îngrecate au mare greutate la piept și la tot trupul lor și cu greu **să răsuflă*** (38), *abia **să răsuflă** ticăloasa de lehuse* (48), *El au ieșit la lumina lumii, **s-au răsuflat** în aerul cel viețuitoriu* (48).

(6) *A purcede* „to proceed” (verb of motion) and *a se afla* „to be placed” (verb of location) are used as copula verbs, as in old Romanian: *fimeile cele ce **purced** îngrecate* (73), *laptele fimeii aceia ce **au purces** îngreunată* (114), *ia **să află** în mărimea ei ca o pară sau ca un ou de gânscă* (6), *în vremea ce **să vor afla** îngrecate, să se păzească de toate acele mai sus numite pricini* (9), *la al doilea periodos **să află** gura matcii deșchisă* (42).

Another copula verb is *a se numi* „to be called”, a rare value and construction, attested beginning with the 17th century in some original documents in Moldova (see SLRV: 161): *Aceasta **să numește** moldovinește piardere de copil iar latinește **să numește** abortus și grecește **să numește** apovalma* (36), *Când să întâmplă aceasta, atuncea **să numește** că s-au născut copilul cu cămașă* (54), *acest zaișlic **să numește** friguri a laptelui* (85).

(7) The verb *putea* „can” exceptionally occurs in a construction with the *a*-infinitive: *Dar cu toate acestea, **nu putem a zice** că aceasta iaște firește* (6); otherwise, only compact structures formed by *a putea* and the infinitive

without *a*, specific of modern Romanian are to be found: *pentru care eu voi putea pliroforisi mai pre înțăles* (1), *de toate acestea va putea ști* (58).

(8) Regarding the expression of tense, we can identify several phenomena of interest.

(i) Future perfect forms are observed in contexts where the temporal reference is explicitly indicated: *deacă nu să va fi născut până la acea vreme și va zice lehusa că au mai avut puține și ușoare opintele [...]* (53-54), *Deaca până la vremea aceea nu să va fi născut locul, să întrebe pe lehusă* (69).

(ii) The periphrastic forms composed of *a avea* + *subjunctive* are frequent: *am să vorbesc* (124), *La ferestrele odăii în carea are să lăcuiască el* (134), *carele au să nască întâiași dată* (41), *După aceea, are să ia sama de s-au așăzat beșica apii copilului la gura matcii* (52), but we also identify a future tense structure composed of the auxiliary *a avea* + *infinitive*, very rarely attested in the period in which the text was written: *La vremea când răzbate capul copilului ca să iasă afară, moașa nu are a face altă fără numai a sprijini cu mâna dreaptă șăzutul lehusii* (65), *La acea vreme [...], moașa nu are a face altă fără numai să șteargă balele de la gura copilului* (68).

(iii) A periphrastic construction for expressing the future, consisting of the verb *a fi* plus a verb in the subjunctive, is also found, though it is rarely attested even in earlier periods (see Zamfir 2007: 241-244; SLRV: 42). In a context where *a fi* appears in the imperfect, its meaning is modal, expressing deontic necessity: *Altele iarăși obicinuiesc a socoti din săptămâna aceea la carea era să vie la fire și nu au venit* (15). In another context, the meaning is „urmează să” (going to): *Iar când iaste ca să să întâmple o așa primejduincioasă întâmplare, atuncea matca începe a-și face lucrarea sa* (35), *Iar deaca va înțelege moașa că nașterea va fi ușoară și deaca copilul iaste să se nască cu capul înainte și deaca după ce s-au slobozit apa copilului, îndată după puține opinteli începe a ieși capul copilului prin gura matcii afară* (62), *Moașele au mare datorie când vor vedea sau când să vor pliroforisi că iaste să să nască copilul cu picioarele înainte...să spuie casnicilor* (71).

(iv) In a structure composed by *a vrea* + *subjunctive*, the verb is used with a predicative value and not as a future auxiliary: *Aceasta neapărat trebuie să fie la oricare lehusă, deaca va să fie sănătoasă nu numai în vremea lehusiei, dar și după aceea în toată viața ei* (82).

(v) The presumptive perfect is used in a form that is homonymous with the future perfect: *Însă cu această cercare a laptelui, de multe ori poate să să năpăstuiască o mănă ... al doilea pentru că acea fîmeie la casa ei poate nu va fi avut îndestulă și bună hrană* (121-122).

(9) The infinitive is highly frequent, with Old Romanian favoring it at the expense of the subjunctive. It appears in the verb phrase: *încep a se îngrija de multe* (4), *aceste organe [...] încep a să găti spre a întâmpina cu hrană pe copil* (29), *la întîiul periodos începe matca foarte încet a să strînge* (41), *trupul să mai zăbovească de a să naște* (66), *să pricepe de a le pune* (158), the noun phrase: *este în primejdie de a piarde* (8), *Evghenișii au mare plecare a să priumbra pe uliță* (20), *pentru chipul a alege mănă cu lapte bun și îndestul* (118), *am să vorbesc pentru chipul a să hrăni un copil mic* (124), *Semnile de a să cunoaște de au limbrici sau de nu au sânt acestea* (145) as well as in the adjective phrase: *să fie mulțămite de a începe a număra* (18), *iaste datoare a spune casnicilor lehusii* (55), *pentru ca să-i fie mâinele și picioarele slobode a le purta încoace și încolo* (119).

(10) In a singular context, the gerund is attested as the predicate within a relative subordinate clause: *Lehusele carea nu voiesc ca să-și hrănească singure copii[i], ci voiesc ca să aibă mănă, trebuie îndată de a doua zi după nașterea copilului să-și puie la piept prafurile mai sus numite cu camforă, pe carea purtându-le la piept până la a 7 zi a lehusiei* (104). Nevertheless, the structure may also be interpreted simply as an anacoluthon (see Stan: 111).

7. The syntax

The syntax presents displays several features on which we will focus in what follows.

(1) We identify some emphasis and focalization mechanisms that refer to **subject** (see SLRV: 115-120):

(i) long-distance doubling of the relative subject subordinate by the demonstrative *aceea*: *Deci care fîmeie va însămna vremea în carea s-au zămislit copilul, aceea poate să socotească* (14), *Iaste și o parimie între fîmei carea zice că care fîmeie îngrecată doarme și șade mult, aceea face copilul cu capul mare* (28).

(ii) long-distance doubling of the subject by the personal pronoun *el*, with human or non-animate reference: *Bine iaste ca fîmeile acelea, carea*

însuși **iale** vor să dea țițe la copii...să înceapă a unge gurguiele țițelor cu puțin unt de migdale proaspăt (30), Iar **țărancele și târgovețele** acelea care le cam place rachiul, **iale** pot să tot cinstească pentru sănătatea celui ce s-au născut (56), **Matca** în vremea ce să zămislește copilul într-însa, **ia** să află în vremea ei ca o pară sau ca un ou de gănscă (6).

(iii) long-distance doubling of the subject incorporating a relative modifier by the demonstrative *acela*: *De mirare iaste că **fimeile** carea sânt mai netrebnice, mai ticăloasă și mai trecute cu vârsta, **acelea** să fac moașe* (49), *Iar **laptele** acela care iaste cam vânăt alb și subțire la mursa lui sau apos, **acela** nu iaste îndestul hrănitoriu* (121).

(iv) subject left dislocation (its placement in front of the impersonal matrix verb – impersonal verbs, constructions with a copula and an adverb): ***Fimeile** îngrecate, care trăiesc în politii mari, bine și de mare folos iaste ca să iasă în toate zilele la priumblare afară din oraș* (19), ***Pântecele** îngrecatei bine iaste a fi încins, dar puțin strâns* (27), *Foarte puține **moașe** sânt care au cuget curat și frica lui Dumnezeu* (59), *Și iarăși deaca moare lehusa zic [...] că **moartea** i-au fost din lehusie să i să tragă* (60), ***Aceasta** nu putem zice că iaste vreo boală* (140), *Puține **fimei** să află carea cunosc boala aceasta* (156).

(2) Regarding the position of the **direct object**, we observe variation phenomena specific to the earlier stage, related to clitic doubling and differential marking with *p(r)e*, as well as constructions involving raising. Thus:

(i) The phenomenon of topicalization occurs quite frequently: *Toată **lucrarea** aceasta a matcii **o** numim cu un cuvânt naștere* (38), *Toată **truda** ce are fimeia când naște nu putem nici să **o** asemănăm cu o boală, nici să **o** numim boală, dar nici să **o** socotim că iaste ceva preste fire* (39), *Acest **zaiflic**, neștiindu-i pricina, **îl** numesc friguri de lapte* (86), ***Acestea** socotindu-le nimicuri, rabdă durerile din zi în zi* (87), ***Rohiile** nu trebuie cu doftorii să **le** silim ca să să vindece* (148). As a particular phenomenon with an emphatic effect, we encounter the resumptive use of the direct object clause introduced by a relative through a demonstrative pronoun: *iale sânt ca momițile, **ce** văd că fac alții, **aceea** fac și iale* (48).

(ii) The direct object placed after the verb and expressed by a noun phrase with *pe* is never anticipated by clitic, a situation perfectly in line with the norm of the period (see SILR: 310): *eu sfătuiesc **pe fimeile** acelea* (42), *acest obicei de a îndopa **pe prunci** cu sirop de răvent* (106), *o fimeie au*

purtat și au hrănit **pre copilul** ei în pântece 9 luni de zile (110), să întrebe **pe lehusă** (122).

(iii) As a rule, the relative *care*, functioning as a direct object, is doubled by a clitic but is not accompanied by the marker *pe*: *cu niște gânduri care altă dată nu le-au mai avut* (10). Nevertheless, we also attested a context in which it appears with the marker *pe*: *de alte nenumărate pricini pe care fimeile cele îngrecate nu le bagă în seamă* (9)².

(3) The noun in the so-called locative dative appears not only in the verb phrase: *șazând mult locului și dormind neconținut* (27), but also in the noun phrase (with a deverbal noun as its head): *Șăderea cea multă locului și somnul cel mult trândăvește trupul, îl face greu mișcătoriu* (27)

(4) The concessive clause is introduced in several contexts by the connective *măcar că*: *dar sânt înșălate cu aceasta, măcar că o fimeie care au mai născut copil nu poate ca să înșale nici la săltatul copilului, nici de a nu fi îngrecată* (11), *Măcar că în Țara Moldaviei și a Valahiei nu prea obicinuiesc damele a purta izmene, dar eu sfătuiesc pe fimeile îngrecate ca să poarte pentru folosul lor* (26).

(5) The resultative clause is, as a rule, introduced by the connective *încât*: *Acest spirt are atâta tărie, încât răzbate până la matcă* (65), but also by *încât că*, with a correlative in the main clause, a connective which was not conserved in current Romanian: *o înfașă atât de strâns, încât că abia să răsuflă biata lehusă* (80), *La multe fimeii, mai ales la cele ce nasc întâiași dată, să întâmplă de au gurgueile fițelor atât de mici, încât că copilul, după ce să naște, nu poate ca să le apuce cu gura* (115).

(6) The exceptive adjunct is frequently introduced by the preposition *fără*, accompanied by the restrictive adverb *numai*, a structure specific of old Romanian, but conserved accidentally in the 19th century (see SILR: 353): *În oușor la început nu iaste altă fără numai o umezeală limpede și băloasă* (6-7), *Moașa nu este altă fără numai o slujbă* (51), *Ia nu este altă fără numai un ajutoriu a firii sau la lucrarea ei* (51), *Durerile și opintelile nu sânt altă fără numai lucrarea matcii* (76), as well as by the connectives *afară din* and *afară de*, the latter preserved in present-day Romanian: *când iaste epidemii*

² Regarding the competition between *care* and *pe care*, an old variation phenomenon, see R. Zafiu, „Constituirea unei norme gramaticale: relativul *pe care*”, in: *Limba română*, 2009, LVIII, 2, p. 285-296.

de aceste boale, atuncea pătimesc mai toți copiii[i] **afară din** acei ce au pățimit o dată (150)³, Toate cele mai sus zisă semne ale îngrecării, **afară de** săltatul copilului, nu pot să ne pliroforisească de iaste o fimee îngrecată sau nu iaste (12), toate durerile cele simțitoare conținesc, **afară de** puțină dureri ce vine foarte rar (45).

(7) The conjunction phrase *ca și când* appears exclusively under the form *ca când*, specific of old Romanian: *La fieștecare săltare sânte îngrecata ca când ar săgeta-o ușor prin pânțele* (11), *când își simțește tot trupul ostenit, ca când ar fi umblat toată ziua pe jos* (10), *pentru aceasta simțesc fimeile acel loc ca când ar fi zdrobit și amorțit* (39).

(8) The complementizer *ca să* is used, as in old Romanian, instead of *să*, introducing subject clauses and other types of complement clauses: *Firește iaste ca să se nască copilul cu capul înainte* (71), *bine și de mare folos iaste ca să iasă în toate zilele la priumblare* (19), *zicând că așa au fost scris ca să nu trăiască în lumea această mincinoasă* (60), *voiesc ca să aibă mână* (104), *iar dacă nu să pricepe a isprăvi această slujbă, atuncea iaste datoare a spune casnicilor lehusii ca să cheme un doftor* (55), *Moașăle știu ca să-și acopere neștiința* (60), *sfătuiesc pre tot omul ca să meargă să să răcorească* (21), *sfătuiesc pe tot publicum fimeesc ca să nu să înșale* (45), *să să păzească ca să nu saie într-un picior* (34), *fiindcă nu mai iaste ia în stare ca să-l poarte și să-l hrănească până la nașterea sa* (35), *pliroforisindu-să ca să vază de s-au născut și locul* (53).

(9) As a direct consequence of using the undissociated form of the complementizer *ca să*, we encounter the conjunctive phrase *în loc ca să* used to introduce the substitutive clause: *deaca nu va avea pânțelele înfășat, atuncea, în loc ca să se împuțăneză rosurile, iale mai mult sporesc* (97), *într-acestași chip uită copilul țița și, în loc ca să voiască să sugă, el cere papă* (113), alongside with *în loc să*: *Dar sânt foarte înșălate, ticăloasele, fiindcă iale, în loc să folosască, mai mult au stricat planul firii* (67).

(10) We also record, even if accidentally, the multiple relativization, with two coordinated relative elements: *Și deacă ar ști iale cum și în ce chip să trage locul afară din matcă, atuncea nu ar gândi*. (47).

³ *din* has here a partitive value.

8. Correlative structures

(1) Within the copulative coordination, the correlative structures appear in structures that emphasize association:

și...și: *și iarăși să întâmplă, dar foarte rar, că totodată să naște și copilul, și locul (54), Dar mai de multe ori să întâmplă că totodată să naște și capul, și trupul copilului (66), acestea ies la unii copii numai pre obraz, iar la alții pre cap și la alții și pre cap, și pre obraz (148).*

nici...nici: *Îmbrăcămintele fimeilor îngrecate trebuie să nu fie nici tare ușoare, ca să nu răcească, dar nici tare călduroasă, ca să nu le aducă stenahorie (26), Nu iaste iertat unii fimei îngrecate [...] nici să să îmbrățșaze, nici să să împreune cu bărbatul ei (28-29), să nu să pricinuiască trupului nici trudă, nici mare osteneală (28), Toată truda ce are fimeia când naște nu putem nici să o asămănam cu o boală, nici să o numim boală, dar nici să o socotim că iaste ceva preste fire (39), într-acest chip nici unul, nici altul nu să hrănește după cum să cade (115).*

atât..., cât și: *Atât fimeile acelea care s-au trudit mult la ceasul nașterii, cât și cele ce au născut ușor și fără multe dureri (40), Oricare fimeie, când naște, are dureri, atât fimeile cele ce sânt învățate cu munca grea, după cum sânt țărancile, cât și acele care nu știu de muncă, sânt supusă durerilor la vreme de naștere (41), Toată nașterea, atât a sângelui, cât și a umezării roșiiatice și a băloasei albe să numeșate lohie (83).*

nu numai..., dar / ci (și): *prin această priumblare ce vor face în toate zilele nu numai că va face sângele o măsurată chicloforie și să va și înnoi prin aerul cel viețuitoriu, dar, după o așa priumblare, vor avea și mai bună poftă pentru mâncare (20), Cât ține vremea îngrecării, nu numai copilul în matcă crește și să mărește, dar și matca să lărgeste (37), pentru că acestea nu numai că nu hrănesc, dar sânt și foarte supărătoare (91).*

(2) Within the disjunctive coordination, the conjunctions also appear in correlative structures:

sau..., sau: *să o umple sau cu bumbac sau cu lână moale sau cu câlți (33), poate să pricinuiască sau îndată moarte lehusii și pruncului sau o vătămare (50), ca să nu să chame sau vreo altă moașă carea iaste mai vestită sau vreun doftor (59).*

ori..., ori: *să șteargă balele de la gura copilului ori cu degetul, ori cu o petică subțire (68).*

când..., când: *Încep a da lehusii când puține picături, când puțină fertură de buruieni sau rădăcini (79), carea să schimbă când cu răceală, când cu fierbințeală (86).*

(3) The correlative pattern *cu cât...cu atât(a)*, specialized for introducing quantitative clauses, is frequently attested: *cu cât mai mare crește trupul copilului în oușor, cu atât mai mult crește sau să mărește și oușorul cu pelițele sale (7-8), cu cât sughe copilul mai mult, cu atât și lapte mai mult să strânge (109), Cu cât iaste copilul mai mic, adecă de 9 sau 10 luni de zile, cu atât să înțarcă mai lesne (113).*

9. Negation

(1) The text displays **strict negative concord**: *nu are nicio plecare la bucate (11), veți ști că acum, la Evropa, nicio academie nu obicinuiăște a socoti vremea îngrecării 9 luni de zile, ci 40 de săptămâni sau 280 de zile (14), nu știu nimic (46).*

(2) **Simple negation** is frequently attested in structures in which *nici* appears as an independent negator; *nici* has the function of autonomous negation in negative bi-clausal structures, where the first clause has the negative marker *nu*: *Atuncea nu ar gândi, nici ar avea acea grijă că va da înapoi funioara locului (47), nu vom avea moașe după cum se cade și nici vom avea cuvânt a bănuî moașelor pentru că nu știu moșitul (50), nu pierd nimica din a lor cînste, fiindcă nici face nimenea vreo pretenție pentru greșala lor (51), ca să nu bea apă rece, nici să umble desfășate (97).*

Nici is also attested in the construction *nici...nici* with the value of an independent negator: *aceste friguri sânt nici mult supărătoare, dar nici primejdioasă (85).*

(3) Rarely, in a structure specific of non-standard Romanian, the negative marker *nu* is doubled by expletive *că*: *Eu, cu aceste mai sus zisă, nu că voiesc ca să stric chefurile sau obiceiul acelor ce voiesc numaidecât ca să se dea siropul la pruncii cei mici, ci numai sfătuiesc că această lucrare iaste în zădar și mai mult vătămătoare pentru copii decât folositoare (106).*

(4) **The negative marker *nu*** and its equivalent *ba* enter in a coordination relation with the previous clause through the disjunctive conjunctions *sau* and *iar*: *fără a judeca de iaste fapta cuviincioasă sau nu (48), de s-au așăzat beșica apei copilului sau de nu (58), să întrebe pe lehusă*

de i-au mai venit vreo opinteață **sau nu** (69), ca să vădă de s-au născut și locul **sau ba** (53), pe urmă să iaie moașa pe copil și să-l scalde în apă caldă, **iar nu** în apă rece (69).

(5) **Clarification of the statement.** We observe the appearance of coordinated structures, either adversative or copulative, serving to clarify the statement. In the adversative coordination structure, a constituent other than the predicate is negated in order to reinforce, to emphasize the complementary statement: *oricărea fimeie, când va înțărca pre copilul ei, să fie foarte îngrijată de a-l înțărca cu încetul, iar nu deodată* (114). The same meaning can also be expressed through structures that foreground the statement, to which the negation of the copulatively coordinated complementary term is associated.: *bine iaste lehusa să-și ție picioarele pe jumătate întinse și nu mult depărtate unul de altul* (65).

(6) **Implicit negation. Equivalents of clause negation.** Certain prepositional structures are equivalents of clause negation. The preposition *fără* (*de*) introduces sequences equivalent to a negative clause: *Sânt cu totul adormite și fără de nicio energhie* (5), *Trec fără a face vreo sminteală* (10), *să poată suferi suptul fără a să răni* (31).

10. Negative structures with values other than negation

(1) **The expletive negation** is attested with two patterns:

(i) the pattern with temporal adjuncts introduced by *până* and *până ce*: *Până a nu începe a prescrie învățătura a doua care atârână pentru dieteticeasca purtare a fimeilor îngrecate, am să zic și oareșce și pentru socoteala zilelor de la zămislirea copilului* (13), *Așijderea și soba sau horna sobii să nu să astupe până ce nu să vor potoli cărbunii ca să nu bată la cap* (22), *aceste organe (țițele) încă până a nu să naște copilul, încep a să găti spre a întâmpina cu hrană pe copil* (29), *după cum era până a nu să însărcina sau până a nu rodi* (45), *nu-i taie buricul îndată până ce nu să naște și locul* (48), *Lehusa trebuie să nu se screamă până ce nu să va slobozi apa copilului* (64), *după cum era până a nu să zămisli copilul* (81), *cu 2 sau 3 zile mai înainte până a nu să naște copilul* (84).

(ii) the patterns with *a se păzi + ca...să + nu + verb*: *Așijderea, trebuie să să păzească ca să nu rădice sarcini grele* (28), *la lunile cele dintâi ale îngrecării, să să păzească ca să nu saie într-un picior, să nu rădice sarcini*

grele, să nu să screamă tare când ies pentru nevoia lor afară (34), tot la aceeași vreme, **să se păzească** de mâncări tare hrănitoare [...] **pentru ca să nu** să stringă laptele la piept (104).

(2) **False negation**, in which there is a negative marker and an adjunct introduced by a subordinator with a privative meaning: *această șideare locului nu va fi fără de folos* (93), *aceasta nu este altă fără numai o prefacere ce să lucrează în organizmosul lor* (85).

(3) Rarely, **double negation** is observed, in the structure negative marker + modal governing verb + negative marker + subordinated verb: *Eu nu pot zice că nu poate de a nu fi fimei îngrecate care știu bine a-și ținea socoteala zilelor îngrecării lor* (13).

11. Suffixation

In the field of suffixation, the most striking features appear in the adjective and the verb.

(1) With adjectives, it is recorded the adjective suffix **-icesc**, extremely frequent during the period: *Am alcătuit această dieteticească carte* (dedicație, *dieteticeasca* purtare a fimeilor îngrecate, 13, *dietaticești* povățuiri, 28, *dieteticești* purtări la vremea nașterii, 70), *după ce voi face oareșcare anatomicască și fiziologhicească prescriere* (1), *himicească analisis al aerului văzduhului* (2).

(2) With verbs, we note the frequency of the suffix of Greek origin **-isi** and its variants. It is used especially in Greek loanwords: *afierosi*: **să afierosăște** această învățătoare carte (f.t., *am îndrăznit a o afierosi* pre nobilei persoanei voastre, dedicație); *cangrenisi*: **cangrenisindu-să** partea ceea răcită și pătimașă, *ajuge lehusa la o foarte ticăloasă stare* (87), *până a nu cangrenisi* răniturile (87); *chicloforisi* (despre sânge: „a circula”): **și chicloforisește** sângele în trupul omului și fără de acesta nu putem trăi nici o minuntă (2, **să chicloforisește** sângele, 119); *metahirisi* („a folosi, a utiliza”): **să metahirisască** (31, *metahirisind*, 160); *parigorisi* („a consola, a încuraja”): *Ia are o mare datorie să parigorisească* și să îmbărbăteze pe lehuse (51); *plioforisi* („a (se) lămuri, convinge”): **să va plioforisi** că va naște la 19 sau la 20 a lunii lui februarie (17, **ca să să plioforisească** cum stă copilul în matcă, 52, **plioforisindu-să** ca să vază de s-au născut și locul 53).

However, the suffix also served for the morphological adaptation of some Latin-Romance verbs, such as *formalisi: în ouşor el să întrupează şi să formaliseşte din numitul albuş al ouşorului* (7) and *regularisi: trebuie să să regularisească după cum mai jos însămnează* (15).

12. Conclusions

The morphosyntax of the text elaborated by Nicolae Chiriacopol generally conforms to the norm of the period, but it also presents some structures that were archaic in the first three decades of the 19th century, such as double marked determination with nouns and adjectives, the prenominal position of relational adjectives, the use of the weak demonstrative *cel* with relational adjectives or prepositional modifiers, the superfluous use of *cel* between a noun and its subordinate relative clause, the use of periphrastic future patterns with *a avea + infinitive* and *a fi + subjunctive*.

Bibliography

DENSUSIANU, Ovid, 1975, *Opere, II. Lingvistica*, ed. îngrijită de B. Cazacu, V. Rusu şi I. Şerb, Bucureşti: Editura Minerva.

GEORGESCU, F. I., 1962, „Primele manuale româneşti de medicină”, in V. L. Bologa (ed.), *Din istoria medicinei româneşti şi universale*, Bucureşti: Editura Academiei.

MĂRĂŞOIU, Alexandra, 2012, „Prima lucrare despre obstetrică scrisă în ţările române”, in: *Muzeul naţional*, vol. XXIII, p. 83-90.

SILR 2015 = Gh. Chivu, G. Pană Dindelegan, A. Dragomirescu, I. Nedelcu, I. Nicula (eds.), *Studii de istorie a limbii române. Morfosintaxa limbii literare în secolele al XIX-lea şi al XX-lea*, Bucureşti: Editura Academiei Române.

SLRV 2019 = G. Pană Dindelegan (ed.), *Sintaxa limbii române vechi*, Bucureşti: Univers Enciclopedic Gold.

SOARE, Liliana, 2021, „Primul text de matematică tipărit în Moldova. Elementi aritmetice arătate fireşti (Iaşi, 1795)”, in: *Diacronia*, no. 14/2021

SOARE, Liliana, 2023, *Din începuturile terminologiei ştiinţifice româneşti*. Vol. II. *Astronomie. Geografie. Meteorologie. Fizică*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.

STAN, Camelia, 2013, *O sintaxă diacronică a limbii române vechi*, București: Editura Universității din București.

ZAFIU, Rodica, 2009, „Constituirea unei norme gramaticale: relativul *pe care*”, in: *Limba română*, LVIII, 2, p. 285-296.

ZAMFIR, Dana-Mihaela, 2007, *Morfologia verbului în dacoromâna veche*, vol. II, București: Editura Academiei Române.